

Conversa sobre *Wanda* de Barbara Loden

Conversation on *Wanda* by Barbara Loden

Marguerite Duras i Elia Kazan

En la tardor de 1980, Elia Kazan va arribar a París per la reestrena de *Baby Doll* (1956) i d'*Amèrica, Amèrica* (America, America, 1963). Marguerite Duras, que va escriure sobre el seu cinema en *Els ulls verds* (Les Yeux Verts, 1980), es troba amb ell per *Cahiers du Cinéma* i li parla de *Wanda* (Barbara Loden, 1970).

Marguerite Duras: Vull distribuir la pel·lícula de la seva dona, *Wanda*, de Barbara Loden. No sóc un distribuïdor. Amb aquesta paraula, pretenc una altra cosa, pretenc assegurar amb totes les meves forces l'entrada d'aquest film en el públic francès. Crec que puc fer-ho. Considero que hi ha un miracle en *Wanda*. Habitualment, existeix una distància entre la representació i el text, entre el subjecte i l'acció. Aquí, aquesta distància està completament anul·lada, hi ha una coincidència immediata i definitiva entre Barbara Loden i *Wanda*.

Elia Kazan: La seva professió d'actriu feia que per a ella cap guió fos definitiu. Sempre existia algun element d'improvisació en el que feia, una sorpresa. L'únic de tots els que he conegut que treballava com ella era Marlon Brando quan era jove. Mai sabia exactament el que anava a dir, i així tot el que fluïa de la seva boca estava viu, animat.

M.D.: Al meu entendre, el miracle no està en la interpretació. És que ella encara sembla més ella mateixa en la pel·lícula, crec, –no la coneixia–, que en la vida. És més autèntica en la pel·lícula que en la vida, és completament miraculós.

E.K.: És cert. Ella tenia una gran dificultat de comunicació, excepte als moments de sentiments forts, passió o ràbia, passió sexual, còlera, etc. quan els vincles es trencaven. D'alguna manera existia un mur invisible entre ella i el món, però el seu treball li permetia obrir bretxes en aquest mur. Ella ho feia contínuament. Va actuar amb mi en el teatre en una obra d'Arthur Miller, no m'agrada aquesta obra però hi havia alguna cosa que estava bé en ella i és el que Barbara va fer.

M.D.: De quina obra es tracta?

E.K.: *After the Fall* (*Després de la caiguda*).

M.D.: No l'he vist. Insisteixo perquè és una cosa que em va commocionar molt, això, ella en el film. És com si en el film aconseguís una mena de sacralització del que ella vol mostrar com una decadència, i per mi això és un mèrit, un mèrit molt, molt intens, molt violent i molt profund. Així és com ho veig.

E.K.: Ella representa en aquesta pel·lícula un personatge que tenim a Amèrica i que existeix suposo a França i a tot arreu, al que anomenem *floating* (rodamón) Una dona que “sura” en la superfície de la societat, aquí o allí, al fil dels corrents. Però en la història d'aquesta pel·lícula, durant alguns dies, l'home a qui troba la necessita; durant aquests breus dies, ella té un sentit i al final de la pel·lícula, quan aquest mor, ella torna a vagabundejar. Barbara comprenia molt bé al personatge perquè quan era jove, ella era una mica així, anava d'aquí cap enllà. En una ocasió em va dir alguna cosa molt trista, em va dir: «Sempre he tingut necessitat d'un home per defensar-me». Diria que la majoria de les dones de la nostra societat coneixen això, però no són prou honestes per dir-ho. I ella ho deia amb tristesa.

M.D.: Personalment, abusant de la paraula, em sento molt propera a ella. Com ella, conec els últims cafès oberts, on un passeja sense un altre motiu que el pas del temps, i conec molt bé l'alcohol, molt intensament, com si conegués a algú.

E.K.: Sap, *Wanda* és una pel·lícula que es va fer sense diners. Amb 160.000 dòlars, xifra que no dona ni per al sou d'una setmana d'un gran equip. Vaig estar en el rodatge tot el temps; m'ocupava dels nens, jo era la *nurse*. L'equip estava compost per un càmera, un tècnic de so, un operador, un assistent i jo, arribat el cas.

M.D.: (riures) Conec aquest tipus de producció (...) Hi ha un públic per *Wanda*. Potser a Amèrica existeix una barbàrie que no conec bé, que no he explorat. Però el que sí sé és que hi ha un públic per a aquesta pel·lícula, es tracta de trobar-ho, d'avisar-los que *Wanda* existeix. Si ho difonc, com jo faig un tipus de cinema en aquesta línia, amb la mateixa fractura, aniran a veure-ho igual que van a veure les meves pel·lícules. Insisteixo a afirmar que no ho faig perquè ella és una dona com jo. Si un home hagués fet aquest film, el defensaria de la mateixa manera (...)

M.D.: Necessito informació sobre Barbara Loden. M'agradaria la seva opinió i la de Barbara sobre el fet que aquesta magnífica pel·lícula no hagi funcionat.

E.K.: Barbara estava amargada, però no tant per la pel·lícula. El film va ser ben rebut entre els intel·lectuals anglesos i aquí, però malgrat això, mai va tenir diners suficients per als seus següents projectes, i això li va doldre molt. Tenia coses a punt, per exemple, volia fer *Loulou* de Wedekind. El guió estava llest però no tenia diners. Tenia un guió sobre un estel de cinema (*A Movie Star of my Own*), que segons la meva opinió era molt bo, però no hi havia diners. Sempre tenia la impressió de trucar a portes que no s'obrien.

M.D.: Sí, però perquè aquesta pel·lícula que hauria d'haver funcionat... A Amèrica existeixen circuits de filmoteca, de cinema-club? S'han vist les meves pel·lícules, les de Godard...

E.K.: A les universitats sí. Però el film no s'ha exhibit en cap altre lloc. Finalment, ella va donar conferències amb la pel·lícula a les universitats. Responia a les preguntes del públic després de la projecció, ella anava juntament amb la pel·lícula. També va anar a nombrosos col·legis, del sud, de l'oest. Estava molt orgullosa d'això. Només s'ho devia a si mateixa, per la qual cosa estava molt orgullosa.

M.D.: Quant temps fa que va rodar la pel·lícula?

E.K.: El 1971. El rodatge va durar set setmanes, a Pennsilvània. Jo vaig estar allà, dirigia als extres, impedia el pas dels cotxes, etc. I m'ocupava dels nens.

M.D.: Em recomanaria la lectura del guió de *Wanda*?

E.K.: Crec que no. Si vol que l'hi lliuri, l'hi dono, però crec que és preferible veure només la pel·lícula. Canviava el guió cada dia. Vaig ser jo qui va escriure el primer guió, com un favor, per donar-li alguna cosa que fer. Després ella el va reescriure una vegada i una altra i va acabar per convertir-se en el seu guió i no en el meu. Es va convertir en el seu guió. I cada dia, durant el rodatge, seguia transformant-ho tot...

M.D.: *Wanda* és una pel·lícula sobre "algú". Ha realitzat vostè alguna pel·lícula sobre algú?

E.K.: Vaig fer una pel·lícula sobre el meu oncle, és *Amèrica, Amèrica*. Hi és tota la família.

M.D.: Per algú, entenc algú a qui s'ha aïllat, algú a qui s'ha considerat en si mateix, desincrustat de la conjuntura social en la qual ha estat oposat. Extret de la societat per vostè i mirat per vostè. Jo crec que sempre queda alguna cosa en si mateix, en vostè, al que la societat no ha arribat, alguna cosa inviolable, impenetrable i decisiu. •

Publicació: Cahiers du Cinéma, juny-agost de 2003. Extractes de conversa recopilats per Serge Daney, Jean Narboni i Dominique Villain a Cahiers du Cinéma, desembre de 1980. Traducció del francès: Esmeralda Barriandos.